

ПАНЬКІВ І.В., к.м.н.

Коломийська центральна районна лікарня

ЕНДОКРИНОЛОГІЯ: ОГЛЯД МЕДИЧНОЇ ПЕРІОДИКИ УКРАЇНИ

Журнал «Клінічна ендокринологія та ендокринна хірургія» (2013, № 2) опублікував статтю О.О. Сергієнка і співавт. «Порівняльний аналіз ефективності полікозанолу та сімвастатину в корекції порушень ліпідного обміну, параметрів інсулінової резистентності у хворих на цукровий діабет 2-го типу з дисліпопротеїнемією», О.М. Приступюка «Активне виявлення хворих на цукровий діабет 2-го типу як провідна складова вторинної профілактики серцево-судинних ускладнень», М.В. Вернигородської і співавт. «Медико-соціальна характеристика первинної інвалідності внаслідок цукрового діабету в осіб молодого віку», Н.О. Кравчун і співавт. «Диференційований підхід до лікування неалкогольної жирової хвороби печінки у хворих на цукровий діабет 2-го типу», Б.В. Хабрата і співавт. «Діагностика аутоімунного тиреоїдиту у жінок із гінекологічними захворюваннями». Лікарів зацікавлять лекції «Можливості хірургічного лікування цукрового діабету 2-го типу» (В.В. Грубнік і співавт.), «Проблеми неонатально-го скринінгу на вроджену гіперплазію кори надниркових залоз» (Н.Б. Зелінська і співавт.).

Журнал «Проблеми ендокринної патології» (2013, № 2) опублікував статті Ю.І. Караченцева та ін. «Розробка нового методу термінового інтраопераційного дослідження мікрокарцином та оцінка його ефективності», М.Ю. Горшунської та ін. «Однонуклеотидний поліморфізм гена адипонектину та експресія складових інсулінорезистентного стану у хворих на цукровий діабет 2 типу», О.М. Біловола та ін. «Прогностичне значення рівня PAPP-A у прогресуванні нестабільної стенокардії у хворих з супутнім цукровим діабетом 2 типу», І.М. Ільїної та ін. «Внесок окремих чинників ризику розвитку цукрового діабету 2 типу у формування сумарного високого ризику захворювання в когортах міських та сільських мешканців».

Журнал «Діабет. Ожиріння. Метаболічний синдром» (2013, № 1) опублікував редакційний коментар чл.-кор. НАМН, проф. Б.М. Маньковського «Індивідуальний підхід до лікування пацієнтів з цукровим діабетом 2-го типу: від рекомендацій до реальної клінічної практики», статті «Персоналізоване генетичне консультування про схильність до діабету як стимул до дотримання профілактичних рекомендацій» (R.W. Grant та ін.), «Метформін та його клінічне застосування: нове уявлення про відомий лікарський

препарат у клінічній практиці» (A.F.G. Cicero та ін.). У рубриці «Нові дослідження» публікуються статті «Виявлення нерозпізнаних гіпоглікемічних станів» (J. Unger), «Можливості застосування антигіпоксантів у лікуванні судинних і неврологічних ускладнень цукрового діабету» (Л.К. Соколова).

«Український медичний часопис» (2013, V/VI, 3(95)) опублікував статтю «Соціально-психологічні особливості здоров'я жінок із метаболічним синдромом» (автор — Н.Ю. Вороненко).

«Журнал Національної академії медичних наук України» (2013, № 1) опублікував оглядову статтю «Чи може супутня тиреоїдна патологія впливати на фенотип карцином щитоподібної залози?» (автори — Л.Г. Воскобойник, Т.В. Гулій). Проаналізовано дані про частоту, форми та механізми можливого впливу різних патологічних процесів у залозі на фенотип папілярного раку. Виявлено, що при гіпотиреозі карциноми розвиваються дуже рідко, а поєднання гіпертиреозу і раку є достатньо поширеним явищем. Частково це може бути пов'язано з існуючою практикою лікування радіоактивним йодом пацієнтів із хворобою Грейвса; між тим, повністю заперечувати вплив аутоімунних процесів на ініціацію та промоцію канцерогенезу не можна. До того ж деякі автори вказують на агресивний фенотип і характерні ультрасонографічні характеристики папілярних карцином щитоподібної залози (ЩЗ), що розвиваються при гіпертиреозі. Особлива увага клініцистів зосереджена на множинних вузлових новоутвореннях ЩЗ, оскільки існує потенційний ризик виявлення карциноми в одному і навіть декількох із них, що істотно ускладнює алгоритм їх передопераційної діагностики. Найбільш поширеною фоновою патологією при раку ЩЗ є хронічний тиреоїдит. Оскільки дані літератури свідчать, з одного боку, про більш сприятливий прогноз карцином ЩЗ при такій супутній тиреоїдній патології, а з іншого — про наявність цілого спектра біохімічних та молекулярно-біологічних змін у залозі під впливом як локальних, так і системних аутоімунних процесів, даний аспект, безумовно, заслуговує на увагу дослідників. Отже, інтерес до проблеми раку ЩЗ при супутній тиреоїдній патології зростає, а розшифрування механізмів взаємодії пухлинних клітин та їх мікрооточення може мати не лише теоретичне, а й практичне значення.

«Український кардіологічний журнал» (2013, № 3) надрукував статтю В.О. Сергієнко «Автономна невропатія серця у хворих на цукровий діабет 2-го типу: N-термінальний фрагмент натрійуретичного мозкового пептиду і функціонально-структурні зміни міокарда». Авторем встановлено, що збільшення концентрації NT-proBNP у крові хворих на ЦД 2-го типу може вказувати на наявність субклінічної діабетичної автономної невропатії серця (ДАНС), яку часто не верифікують при використанні традиційних діагностичних методів. Збільшення концентрації NT-proBNP корелює з приєднанням та/або прогресуванням ДАНС; статистично вірогідно і незалежно корелює із пролонгацією і дисперсією інтервалу QT. Збільшення концентрації NT-proBNP статистично вірогідно й незалежно пов'язано зі зростанням маси міокарда лівого шлуночка у пацієнтів з ЦД 2-го типу. Отримані результати дозволяють припустити наявність патофізіологічних зв'язків між метаболічними, функціональними та структурними порушеннями міокарда у хворих на ЦД 2-го типу з автономною невропатією серця.

Спеціалізований науково-практичний журнал «Артериальная гипертензия» (2013, № 2) надрукував «Мета-аналіз впливу різних видів і доз статинів на виникнення цукрового діабету» (автори — Е.Р. Navarese та ін.).

У сімнадцяти рандомізованих клінічних дослідженнях повідомляється про випадки вперше виявленого ЦД на тлі терапії статинами (загалом число таких пацієнтів становило 113 394 особи). У цих дослідженнях оцінювалася або ефективність певного статину порівняно з плацебо, або дія високих доз порівняно з помірними дозами статинів. Серед різних типів статинів на тлі терапії правастатином у дозі 40 мг/добу відзначався найменший ризик виникнення ЦД порівняно з плацебо. І навпаки, лікування розувастатином у дозі 20 мг/добу було прямо пропорційно пов'язано зі збільшенням ризику ЦД на 25 % порівняно з плацебо. Вплив застосування аторвастатину в дозі 80 мг/добу на виявлення ЦД порівняно з плацебо зберігається на проміжному рівні. Подібні результати отримані і в дослідженнях із використанням помірних доз статинів. Отже, різні види та дози статинів пов'язані з абсолютно різним рівнем захворюваності на ЦД.

Журнал «Буковинський медичний вісник» (2013, № 1) опублікував статтю С.В. Білецького та ін. «Вплив піоглітазону на гемостаз та протеоліз у хворих на гіпертонічну хворобу в поєднанні з цукровим діабетом 2-го типу». Автори встановили, що лікування антигіпертензивними препаратами з метформіном або піоглітазоном супроводжується вірогідним зменшенням рівня фібриногену, зростанням активності антитромбіну III та Хагеман-залежного фібринолізу, збільшенням потенційної активності плазміногену (у підгрупі метформіну), зниженням показників лізису низько- та високомолекулярних білків без змін колагенолітичної активності крові. У цьому ж числі журналу надрукована стаття Н.С. Космініної та ін. «Оцінка функціонального стану гіпофізарно-тиреоїдної системи при йододе-

фіцитних станах у дітей, що проживають в екологічно забрудненому регіоні». При обстеженні 31 дитини віком від одного до 16 років (постійне проживання — с. Черче Рогатинського району Івано-Франківської області, з підвищеним радіаційним навантаженням на тлі природного йодного дефіциту) авторами встановлена висока частота (57,8 %) субклінічного гіпотиреозу.

В журналі «Клінічна та експериментальна патологія» (2013, № 2) опубліковані статті Т.С. Вацеби «Взаємозв'язок між дисліпидемією та інсулінорезистентністю у хворих на первинний гіпотиреоз», О.І. Данилюк «Підвищення антиаритмічної активності аміодарону у хворих з аміодароніндукованою дисфункцією щитоподібної залози», О.Б. Колотила «Аналіз частоти окремих чинників ризику синдрому діабетичної стопи у хворих на цукровий діабет», Н.Б. Кузник «Стоматологічна захворюваність у дітей з ендокринною патологією», І.І. Москалюк «Генетичні та нейро-гуморальні особливості різних типів синдрому подразненого кишечника у хворих на токсичні форми зоба», Я.І. Пенішкевич «Сучасний стан проблеми діабетичної ретинопатії».

«Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Медицина» (випуск 43) опублікував статтю В.М. Оксюті «Клініко-діагностичні аспекти порушень репродуктивної функції у жінок із безпліддям на фоні гіпотиреозу». Встановлено, що за наявності субклінічного гіпотиреозу у жінок репродуктивного віку з безпліддям найчастіше спостерігають функціональні зміни статеві системи, які супроводжуються порушеннями овуляторної функції яєчників, недостатнім розвитком матки та ендометрію, збільшенням рівня пролактину та зниженими рівнями гіпофізарних гормонів ЛГ та ФСГ. Адекватна компенсація замісною терапією L-тироксина клінічних форм гіпотиреозу зменшує вираженість дисгормональних порушень репродуктивної системи у жінок з безпліддям, проте не усуває їх.

Журнал «Acta Medica Leopoliensia» (Львівський медичний часопис) у № 1 за 2013 р. надрукував оглядову статтю О.П. Кіхтяк «Поетапність патогенезу цукрового діабету 2-го типу і маркери інсулінорезистентності».

Журнал «Практична медицина» (2013, № 1) опублікував оглядову статтю Є.Я. Склярєва і О.М. Бочар «Особливості перебігу артеріальної гіпертензії на тлі ожиріння та неалкогольної жирової хвороби печінки», у якій узагальнено основні відомості про особливості перебігу артеріальної гіпертензії на тлі ожиріння та неалкогольної жирової хвороби печінки та наведено дані про вплив сартанів, статинів і урсодезоксихолевої кислоти на ланки патогенезу при даній патології.

У цьому ж числі журналу надрукована стаття «Лімфаденектомія за диференційованого раку щитоподібної залози» (автор — Ю.М. Стернюк). Висновок роботи полягає в неможливості подання уніфікованих рекомендацій для проведення профілактичної дисекції лімфатичних вузлів при папілярному і фолікулярному раку щитоподібної залози. Єдина стратегія хірургічно-

го лікування диференційованого раку ЩЗ повинна моделюватися у зв'язку з його гістологічним типом.

Науково-практичний журнал «Гепатологія» (2013, № 1) надрукував клінічну лекцію «Ураження щитоподібної залози у хворих на хронічний гепатит С на тлі противірусної терапії: діагностика та лікування» (автор — О.М. Зінчук).

Журнал «Таврический медико-биологический вестник» (2012, № 4) помістив статтю «Мідь як мікроелементоз при виникненні вузлового зоба» (автори — О.П. Безруков та ін.). Запропонована схема впливу надлишку міді на біохімію тиреоїдних гормонів. Із застосуванням методу рангової кореляції Спірмена показана залежність виникнення вузлового зоба від концентрації міді в ґрунтах. У цьому ж числі надрукована стаття К.О. Колесник «Поширеність зубощелепних аномалій у дітей із захворюваннями щитоподібної залози». У роботі вивчена поширеність зубощелепних аномалій у 299 дітей та підлітків із захворюваннями ЩЗ (дифузний зоб, автоімунний тиреоїдит, вроджений гіпотиреоз). Найчастіше аномалії та деформації зубощелепної системи діагностувалися у дітей із вродженим гіпотиреозом у віці 6–7 років (90,6 %), у віці 12 років (93,5 %) та 15 років (90,3 %).

«Кримський журнал експериментальної і клінічної медицини» (2012, № 5–6) опублікував статтю «Бактеріємія і бактерицидна активність сироватки крові у хворих на цукровий діабет» (автори — С.Н. Крутіков та ін.). У статті наведені результати вивчення бактеріємії і бактерицидної активності сироватки крові у хворих на ЦД. У більшості хворих виявлена транзитрна бактеріємія, найбільш часто обумовлена грампозитивною мікрофлорою. Встановлено зниження бактерицидної активності сироватки щодо *S.aureus* у хворих на ЦД 1-го і 2-го типів і щодо *E.coli* — у пацієнтів з ЦД 2-го типу порівняно з групою контролю. Лікування альфаліпоєвою кислотою не мало істотного позитивного впливу на досліджувані показники гуморального імунітету у хворих на ЦД.

«Вісник Вінницького національного медичного університету» (2013, № 1) опублікував статтю Ю.О. Кривов'яз та ін. «Нові підходи до ранньої діагностики діабетичної нефропатії у хворих на цукровий діабет 1-го типу». Авторами встановлено, що при порівнянні розрахунку ШКФ за креатиніном (за формулою Кокрофта — Голта і MDRD) і за цистатином С (7 формул) встановлена більша точність розрахунку ШКФ за цистатином С. Це можна пояснити меншою кількістю факторів впливу на показник цистатину С, ніж на креатинін. Отримані дані щодо застосування цистатину С при розрахунку ШКФ відкривають нові можливості для ранньої діагностики діабетичної нефропатії.

«Український журнал хірургії» (2013, № 1) опублікував статтю С.М. Василюка і С.А. Кримець «Хірургічне лікування інфікованих виразок у хворих із синдромом діабетичної стопи». Проведений аналіз комплексного лікування інфікованих ран на стопі у хворих із синдромом діабетичної стопи (СДС). До першої групи (група порівняння) увійшли 89 пацієнтів, у яких застосовува-

ли загальноприйняту схему консервативної терапії. В основній групі (80 хворих) у перед- і післяопераційне комплексне лікування включали пентосан полісульфат. Аналізували ефективність проведення комплексного консервативного та хірургічного лікування хворих із СДС на основі стабільного переходу рани у другу фазу ранового процесу, ефективного результату радикальної санації гнійного вогнища, зменшення термінів загоєння рани при збереженні опорної функції стопи. Встановлено, що найбільш ефективним є застосування у пацієнтів у комплексному лікуванні методів терапевтичного впливу на мікроциркуляторні порушення за рахунок використання пентосану полісульфату та радикальної хірургічної санації гнійно-деструктивного вогнища при СДС, що дозволило досягнути задовільних результатів лікування таких хворих.

Щорічний збірник Донецького національного медичного університету імені М. Горького (2012, вип. 16) помістив статтю «Питання експериментальної та клінічної медицини» Т.Є. Михайличенко і П.О. Альошечкіна «Деякі прояви діабетичної кардіоміопатії у хворих на цукровий діабет 1-го типу». Авторами встановлено, що з підвищенням тривалості захворювання та віку пацієнта посилюються порушення ліпідного обміну, що визначають функціональні порушення на ЕКГ та ЕхоКГ.

Журнал «Вісник невідкладної і відновної медицини» (2012, № 3) опублікував статтю А.В. Івашенко «Особливості морфологічних змін тканин нижніх кінцівок у хворих на цукровий діабет похилого і старечого віку з гнійно-некротичними ураженнями стопи». У 80 хворих на ЦД (40 пацієнтів віком від 21 до 60 років) та 40 пацієнтів віком понад 60 років із гнійно-некротичними ураженнями тканин нижніх кінцівок на світлооптичному та ультраструктурному рівнях в порівняльному аспекті (віковому та залежно від існування оклюзійного ураження магістральних артерій) вивчені зміни мікроциркуляторного русла в біоптатах шкіри кінцівок. Виявлені особливості змін мікроциркуляторного русла кінцівок у пацієнтів похилого та старечого віку обґрунтовують можливість використання в них більш «низьких» органозберігаючих втручань, ніж у хворих з атеросклеротичним ураженням артерій, але без ЦД.

Журнал «Медико-соціальні проблеми сім'ї» (2013, № 1) надрукував статтю Фаїд А.І. Арап, О.М. Бабенко «Вплив медикаментозної негормональної терапії на відновлення менструального циклу у жінок із синдромом полікістозних яєчників на тлі ожиріння». Метою проведеного дослідження було вивчення ефективності використання медикаментозної негормональної терапії у відновленні менструального циклу у жінок із синдромом полікістозних яєчників і різними типами ожиріння. Методом випадкової вибірки 210 пацієнок двох груп розділено на підгрупи: у підгрупах А призначалися інсуліносенситайзери, у підгрупах В — статини протягом трьох місяців. До і після лікування оцінювали гормональний фон і характер менструального циклу в обстежених жінок. При глютеофеморальному ожирінні аторвастатин збільшив частоту регулярних

циклів більше ніж удвічі (з 17,78 до 42,22 %) ($p < 0,05$). У той час як у пацієток з абдомінальним ожирінням їхня частота збільшилася в 1,88 раза на тлі прийому метформіну (з 41,67 до 78,33 %) ($p < 0,05$). Проведене дослідження показало, що жінки з різним типом ожиріння по-різному піддаються медикаментозній терапії, що необхідно враховувати при розробці плану їх лікування.

Журнал «Актуальні питання фармацевтичної і медичної науки та практики» (2013, № 1) опублікував статтю В.Д. Сиволапа та ін. «Гендерні особливості клінічного перебігу прогресуючої стенокардії у хворих на цукровий діабет 2-го типу».

Журнал «Медичні перспективи» (2013, № 2) помістив статтю Н.О. Перцевої і Т.С. Турлюн «Вплив лозартану на ультраструктурну морфологію формених елементів крові у хворих на цукровий діабет та артеріальну гіпертензію».

Вісник Української медичної стоматологічної академії «Актуальні проблеми сучасної медицини» (2012, випуск 4) помістив наукові праці Т.М. Амбросової та ін. «Прогностичні маркери формування і прогресування ожиріння у хворих на артеріальну гіпертензію», Т.В. Ащеулової та ін. «Сигнальні молекули апоптозу та імунзапалення у хворих на артеріальну гіпертензію із супутнім цукровим діабетом 2-го типу», Н.С. Бек «Метаболічні фактори кардіоваскулярного ризику у хворих на гіпертонічну хворобу на тлі надмірної маси тіла та ожиріння», В.Н. Бондар та ін. «Клінічні особливості ендотеліальної дисфункції при артеріальній гіпертензії в поєднанні з метаболічним синдромом», К.В. Гладун «Варіабельність та добова динаміка серцевого ритму та артеріального тиску у підлітків, хворих на ожиріння».

Журнал «Сучасна гастроентерологія» (2013, № 3) надрукував статтю А.В. Власенка «Вплив неалкогольної жирової хвороби печінки в поєднанні з метаболічним синдромом на перебіг цукрового діабету». У 137 обстежених хворих вивчено стан вуглеводного, ферментного, пігментного, ліпідного обміну, визначено рівень гомоцистеїну в сироватці крові. Встановлено синдром білково-енергетичної недостатності функції печінки, цитоліз, холестаза, ендотеліальну дисфункцію, метаболічний синдром, що наростали у міру збільшен-

ня маси тіла, посилювали вторинну інсулінорезистентність, створювали сприятливі умови для прогресування неалкогольної жирової хвороби печінки, що, у свою чергу, погіршувало перебіг цукрового діабету і спричинило розвиток пізніх ускладнень.

Для лікарів-ендокринологів становить інтерес стаття В.І. Вдовиченка, Я.П. Свердан «Кардіологічні симптоми гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби у пацієнтів із цукровим діабетом 2 типу», у якій показана актуальність проблеми поєднання гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби з кардіологічними виявами і ЦД 2-го типу. Представлено дані про поширеність, механізми виникнення такого поєднання, особливості клінічної картини. Висвітлені проблеми діагностики і лікування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби з кардіологічними симптомами у хворих на ЦД 2-го типу.

Стаття А.М. Кваченюка і співавт. «Клініко-прогностичний аналіз перебігу медулярної карциноми щитоподібної залози» опублікована в журналі «Клінічна хірургія» (2013, № 7).

«Український нейрохірургічний журнал» (2013, № 2) опублікував статтю О.М. Возняк, О.В. Майданик «Двохетапне хірургічне лікування велетенських аденом гіпофіза». Хірургічне лікування інвазивних велетенських аденом гіпофіза (ВАГ), що поширюються суб- та інтракраніально, є складною проблемою через високий ризик їх одномоментного видалення. В статті узагальнений досвід авторів стосовно двохетапного хірургічного лікування пацієнтів з приводу ВАГ, що потребувало комбінування хірургічних підходів. Представлені 9 спостережень застосування двохетапного хірургічного лікування пацієнтів з приводу ВАГ. Загалом виконані 18 хірургічних втручань з комбінуванням хірургічних підходів: 10 — із застосуванням трансфеноїдального, 8 — транскраніального підходу. Радикальне видалення пухлини не досягнута у жодного хворого, субтотально (70–90 % об'єму) видалені 5 новоутворень, майже повністю (понад 90 %) — 4. Двохетапне хірургічне лікування пацієнтів з приводу ВАГ є ефективним, забезпечує тривалий клінічний результат. Комбіноване застосування транскраніального і трансфеноїдального підходів для видалення ВАГ дозволяє використати переваги кожного з них.

Отримано 01.08.13 □